

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 40552758-010.07.01-E.5227424

17/10/2017

Konu : Yurtdışı borçlanma işlemleri

GENEL YAZI

3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanuna göre yurt dışında geçen sürelerin borçlandırılması işlemleri sırasında tespit edilen farklı uygulamalarla ilgili iş ve işlemler, aşağıdaki açıklamalar doğrultusunda yürütülecektir.

1- e-Devlet sistemi üzerinden alınan yurda giriş çıkış belgeleri

Yurt dışı sürelerini borçlanmak isteyenler, Kuruma ibraz etmeleri gereken yurda giriş çıkış kayıtlarını gösterir belgeyi, 2009 yılından sonraki süreler için “<https://www.turkiye.gov.tr/emniyet-yurda-giriscikis-belge-sorgulama>” adresinden alabilmektedirler.

Başvuru sahiplerinin e-Devlet üzerinden alarak Kuruma ibraz edecekleri yurda giriş çıkış belgeleri, oluşturulduğu tarihten itibaren bir ay içerisinde “<https://www.turkiye.gov.tr/belge-dogrulama>” adresinden belge sahibinin T.C. kimlik numarası ve belge üzerindeki barkod numarası yurtdışı işlemleri servislerinde çalışan personel tarafından girilerek teyit edilmesi kaydıyla yurt dışı borçlanma işlemlerinde kullanılabilir. Sistemden alınan teyit belgesi dosyada muhafaza edilecektir.

2- Yurt dışında geçen ev kadınlığı sürelerini borçlananların sonradan hizmet belgesi ibraz etmeleri

08/06/2011 tarihli ve 2011/48 sayılı Genelgede; “sigortalılık süresi” deyiminin, borçlanma kapsamındaki sürenin bulunduğu ülke mevzuatına göre ikamet süreleri hariç, çalışılmış ya da çalışılmış süre olarak kabul edilen sürelerin anlaşılacağı, “yurt dışında ev kadını olarak geçen süreler” deyiminin ise medeni durumlarına bakılmaksızın kadınların sigortalılık süreleri haricinde yurt dışında buldukları süreleri ifade ettiği talimatlandırılmıştır.

Buna göre;

a) Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesinde çalışılan süre, boşta geçen süre ve ev kadınlığı sürelerini borçlanmak isteyen ancak, sigortalılık süresini gösterir belge ibraz etmeyenlerden borçlanma işlemi gerçekleştirilmeden eksik belge olarak 3 ay içerisinde sigortalılık süresini gösterir belgeyi ibraz etmeleri istenecektir. Söz konusu süre içerisinde istenilen belgeyi gönderenlerin borçlanma işlemleri ilk talep esas alınarak sonuçlandırılacaktır. Üç aylık süre içerisinde vereceği dilekçe ile yurtdışında sigortalılık süresi bulunmadığını beyan edenlerin ev kadınlığı süreleri borçlandırılacaktır. Beyanına istinaden ev kadınlığı süresini borçlanandan, yurtdışında sigortalılık süresi olduğunu belgelendirerek, borçlanma işleminin düzeltilmesi talebinde bulunanların ise sigortalılık süreleri dışındaki ikamet süreleri borçlandırılmak suretiyle borç tahakkukları düzeltilecektir. Ev kadınlığı süreleri ile çakışan sigortalılık sürelerinin borçlandırılması ise yeni talep ve talep tarihindeki tutara göre sonuçlandırılacaktır. Üç aylık süre içinde istenilen belgeyi ibraz etmeyenlerin borçlanma işlemleri ise gerçekleştirilmeyecektir. Üç

aylık sürenin belirlenmesinde eksik belge talep edilen yazının Kurumdan çıkış tarihi esas alınacaktır.

Örnek : 20/02/2016 tarihli borçlanma talep dilekçesiyle, 08/01/1986-31/12/1999 tarihleri arasında Fransa’da geçen ev kadınlığı süresi ile sigortalılık süresini borçlanmak isteyen sigortalı Kuruma sadece ikamet belgesi ibraz etmiştir. 10/03/2016 tarihli yazımızla ilgiliden sigortalılık süresini gösterir belge istenilmiş, ilgili 15/04/2016 tarihli dilekçesiyle sigortalılık süresi olmadığını beyan etmiştir. Bu durumda ilgilinin yurda giriş çıkış tarihleri de dikkate alınarak 08/01/1986-10/09/1993, 02/10/1993-30/07/1996 ve 16/08/1996-31/12/1999 tarihleri arasında geçen 5000 gün ev kadınlığı süresi borçlandırılmıştır. Daha sonra sigortalı, 27/01/2017 tarihli dilekçesiyle Fransa’da 10/06/1990-07/03/1994 ve 10/08/1996-17/12/2003 tarihleri arasında sigortalılık sürelerinin bulunduğunu, ev kadınlığı olarak borçlandırılan sürelerin sigortalılık süresi olarak değiştirilmesini talep etmiştir. Bu durumda ilgiden temin edilen sigortalılık süresini gösterir belge dikkate alınarak, sigortalılık süreleri ile çakışmayan 08/01/1986-09/06/1990 ve 08/03/1994-09/08/1996 tarihleri arasındaki ev kadınlığı süreleri geçerli sayılacaktır. Ev kadınlığı ile çakışan sigortalılık sürelerinin borçlandırılması ise yeni talep ve talep tarihindeki tutara göre sonuçlandırılacaktır.

b) Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesinde sadece ev kadınlığı süresini borçlanmak isteyenlerden işlemleri devam ederken sigortalılık süresini gösterir belge ibraz ederek borçlanma işlemlerinin düzeltilmesi talebinde bulunanların, borç tebliğ edildiği tarihe kadar borçlanmak istenilen yurtdışındaki sürenin niteliğini yazılı başvuru ile değiştirme hakları bulunduğundan, talep doğrultusunda borç tahakkuk cetveli düzenlenerek ilgililere tebliğ edilecektir. Ancak, borç tebliğ edildikten sonra sigortalılık süresini gösterir belge ibraz edilerek borçlanma işlemlerinin düzeltilmesi talebinde bulunulması durumunda ise borç tahakkuk cetveli sigortalılık süreleri dışındaki ikamet süreleri borçlandırılmak suretiyle düzeltilecektir. Sigortalılık sürelerinin borçlandırılması ise yeni talebe göre sonuçlandırılacaktır.

Örnek : Sigortalı 02/10/2016 tarihli borçlanma talep dilekçesiyle, 04/06/1984-31/12/1999 tarihleri arasında Almanya’da geçen ev kadınlığı sürelerini borçlanmak istemiştir. İlgilinin yurda giriş çıkış tarihleri de dikkate alınarak 04/06/1984-07/07/1993, 15/07/1993-20/08/1997 ve 06/09/1997-31/12/1999 tarihleri arasında geçen 5586 gün ev kadınlığı süresi borçlandırılmıştır. Daha sonra ilgili, 18/05/2017 tarihinde Almanya’da 02/03/1993-07/07/1996 ve 15/08/1997-04/06/2000 tarihleri arasında sigortalılık sürelerinin bulunduğunu beyan ederek borçlanma işlemlerinin buna göre düzeltilmesini talep etmiştir. Bu durumda ilgiden temin edilen sigortalılık süresini gösterir belge dikkate alınarak, sigortalılık süreleri ile çakışmayan 04/06/1984-01/03/1993 ve 08/07/1996-14/08/1997 tarihleri arasındaki ev kadınlığı süreleri geçerli sayılacaktır. Ev kadınlığı ile çakışan sigortalılık sürelerinin borçlandırılması ise yeni talep ve talep tarihindeki tutara göre sonuçlandırılacaktır.

08/05/2008 tarihinden önce yurt dışındaki sigortalılık süreleri; Türkiye’de sigortalılık yoksa Sosyal Sigortalar Kurumuna, yurda kesin döndükten sonra sigortalılık varsa en son tabi olunan sigortalılık statüsüne göre, ev kadınlığı süreleri ise Bağ- Kur’a borçlandırılmakta idi. Buna göre, bu tarihten önce borçlanılan ev kadınlığı süresi ile sigortalılık süresinin çakıştığının tespit edilmesi halinde 06/08/2011 tarihli ve 2011/48 sayılı Genelgenin “Dördüncü Bölüm/Ortak ve Diğer İşlemler/3. Farklı sigortalılık statüsünde borçlandırılan yurtdışı süreleri” bölümündeki açıklamalar doğrultusunda işlem yapılmaya devam edilecektir.

3- Borçlanma talep tarihindeki sigortalılık statüsünün sonradan değişmesi

3201 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasında “Yurtdışı hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre hangi sigortalılık

haline göre geçmiş sayılacağıının belirlenmesinde; Türkiye’de sigortalılıkları varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre, sigortalılıkları yoksa aynı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.” şeklinde düzenleme yer almaktadır.

Buna göre, talep tarihindeki sigortalılık statüsüne göre yurt dışı borçlanması yapanların, müracaat tarihinden sonra müracaat tarihlerindeki sigortalılık statülerinin mahkeme kararı, denetim raporları veya önceden var olan bir hizmetin sonradan tespit edilmesi durumları hariç olmak üzere borçlanma yapılan statü değiştirilmeyecektir.

Örnek-1 : 01/05/2009-30/06/2009 tarihleri arasında 4/1(a), 01/02/2010-31/5/2012 tarihleri arasında 4/1(b) kapsamında sigortalı olan ve 24/02/2014 tarihinde Almanya’da geçen 01/05/1995-31/12/2007 tarihleri arasındaki sigortalılık sürelerini 4/1(b) kapsamında borçlanmıştır. Sigortalı 4/1(b) kapsamındaki hizmetlerini Kanununun geçici 63 üncü maddesi kapsamında 01/06/2015 tarihinde durdurmuştur. Sigortalı 01/02/2017 tarihli dilekçesi ile borçlanılan yurt dışı sürelerinin 4/1(a) kapsamına aktarılmasını talep etmiştir. 3201 sayılı Kanununun 5 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre borçlanma talep tarihindeki statüsü 4/1(b) olduğundan sonraki durum değişikliği nedeniyle borçlanma statüsü değiştirilmeyecektir. Bu kişinin sigortalılık statüsü ancak ilk borçlanmadan vazgeçmesi ve yeniden talepte bulunması halinde müracaat tarihindeki statüye göre belirlenecektir.

Örnek-2 : 03/05/1985-31/12/1994 tarihleri arasında 4/1(b) kapsamındaki sigortalı 15/07/2011 tarihinde Almanya’da geçen 01/09/1998-31/12/2010 tarihleri arasındaki sigortalılık sürelerini 4/1(b) kapsamında borçlanmıştır. Sigortalının 10/08/2014 tarihli mahkeme kararına göre 02/04/1998-30/07/1998 tarihleri arasında 4/1(a) kapsamında sigortalılığı tespit edilmiştir. Bu durumda yapmış olduğu borçlanma, talep etmesi halinde, 4/1(a) kapsamına aktarılacaktır.

4- Çalışma süreleri arasında ve sonrasındaki bir yıla kadar olan işsizlik sürelerinin borçlandırılması

3201 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde “Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, bu Kanunda belirtilen sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve istekleri hâlinde, bu Kanun hükümlerine göre sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir.” düzenlemesi bulunmaktadır.

Söz konusu düzenlemede yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen sürelerin aynı anda borçlanılacağına ilişkin zorunluluk bulunmamaktadır.

Buna göre, sigortalılık süreleri ile bu süreler arasında veya sonunda bir yıla kadar olan boşta geçen süreler birlikte borçlanılabileceği gibi talep edilmesi halinde bu süreler birbirinden bağımsız olarak da borçlanılabilecektir.

3201 sayılı Kanuna göre borçlanılacak sürede ilgilinin yurt dışında bulunması gerekmektedir. Bu nedenle sigortalılık sürelerinin sonundaki bir yıllık boşta geçen süreler borçlandırılırken Türkiye’ye dönülen tarihe kadar olan süre borçlandırılacaktır. Söz konusu bir yıllık sürede Türkiye’ye döndükten sonraki boşta geçen süreler kesinlikle borçlandırılmayacaktır.

5- "5/1(g)" kapsamındaki sürelerin borçlandırılması

Yurt dışında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 5 inci

maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında çalıştıktan sonra 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma talebinde bulunanların statülerinin belirlenmesinde tereddütler olduğu tespit edilmiştir.

3201 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası "Yurtdışı hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre hangi sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağı belirlenmesinde; Türkiye'de sigortalılıkları varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre, sigortalılıkları yoksa aynı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Buna göre, Kanunun 5/1(g) kapsamında yurt dışında çalıştıkları sırada Kanunun 4/1(a) bendi kapsamında adlarına 21 kodu ile prim hizmet belgesi verilenlerin, 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma işlemleri, borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre sonuçlandırılacaktır.

6- Yurtdışı borçlanmalarında maluliyet talebinin alınması ve sevklerinin yapılmasından sorumlu birimin tespiti

02/01/2014 tarihli ve 2014/1 sayılı ve 11/07/2014 tarihli ve 2014/12 sayılı e-YURTDISI talimatları ile yurtdışı borçlanması yapanların aylık bağlama işlemlerinin gerçekleştirildiği birimler belirlenmiştir. Ancak yurt dışı borçlanması yapan kişilerin maluliyet tespit taleplerinin hangi birime yapılacağı hususunda tereddütler yaşandığı tespit edilmiştir.

Kanunun 4/1(a) bendi kapsamında malullük aylığı talebinde bulunanlar, Türkiye'de çalışma olup olmadığına bakılmaksızın en son borçlanmayı yapan,

Kanunun 4/1(b) bendi kapsamında malullük aylığı talebinde bulunanlar, maluliyet tespiti talep tarihinde halen faaliyet devam ediyorsa faaliyetin yürütüldüğü, faaliyet sona ermiş ya da hiç faaliyette bulunulmamışsa yurt dışı borçlanmasının en son yapıldığı

sosyal güvenlik il müdürlüğüne müracaat edecek ve maluliyet tespitleri bu ilin bağlı olduğu sağlık kurulunca gerçekleştirilecektir.

7- Mahsup tarihinin belirlenmesi

02/03/2015 tarihli ve 2015/4 sayılı e-YURTDISI talimatın 2 nci maddesinin beşinci fıkrasında "Yazılı talebine istinaden borçlanması iptal edilenler yeniden borçlanma talebinde bulduklarında ilk borçlanmaya karşılık ödedikleri miktar yeni taleplerine göre tahakkuk ettirilecek borçlarına mahsup edilebilecektir. Bu durumda mahsup işleminin yapıldığı tarih, borç ödeme tarihi olarak dikkate alınacaktır." şeklinde düzenleme bulunmaktadır.

Bu düzenleme, yurtdışı borçlanmasından vazgeçenlerden Kurumdan borçlanma bedellerini almamış olanlara, yeniden borçlanma müracaatında bulduklarında Kurum hesaplarında bulunan ödemiş oldukları miktarlarının yeni borçlanmalarına mahsup edilmesini öngörmektedir.

Söz konusu, mahsup işleminin ilgililerin talepte buldukları tarih itibarıyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Buna göre, Kurumca yapılan mahsup işlemi hangi tarihte gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin mahsup tarihi, mahsup dilekçesinin verildiği tarih olarak alınacaktır.

8- Kur Farkı

Yurt dışından borçlanma talebinde bulunan kişilerin, 3201 sayılı Kanun 4 üncü maddesinin son fıkrasına göre Türk Lirası olarak belirlenen borçlanma tutarlarını yurt dışından 3 ay içerisinde Kuruma döviz olarak ödemeleri gerekmektedir.

22/08/2014 tarihli ve 2014/15 sayılı e-YURTDISI talimatı ile adlarına tahakkuk ettirilen

borçlarını yurt dışında bulunan bankalar aracılığı ile ödeyenlerin yurt dışında bulunan bankalara ödeme yaptıkları tarihin borç ödeme tarihi olarak esas alınması; yurtdışından döviz olarak yapılan ödemelerde dövizin Türk Lirası karşılığının belirlenmesinde ise ödemenin Kurum kayıtlarına geçtiği tarihteki Merkez Bankası döviz alış kurunun esas alınması talimatlandırılmıştır.

Ancak Kurum kayıtlarına geçmeyen paranın ödeme tarihinin değiştirilerek süresi içinde ödenmiş olarak kabul edilememesi ve yurt dışından yapılan ödeme ile Kurum kayıtlarına intikal tarihi arasında kur farkı oluşması sonucu vatandaşların karşılaştıkları sorunların aşılması amacıyla 04/05/2017 tarihli ve E.2495204 sayılı örneği ekli Başkanlık Olur'u alınmıştır.

Buna göre, borcun tamamının ödenmiş olması kaydıyla;

1- Talep sahiplerinin ibraz edeceği belgelere göre borçlanma tebliğ tarihinden itibaren yasal süresi içerisinde ödemesi yapılmış ancak, MOSİP sisteminde kayıtlı son ödeme tarihinden sonra Kurum kayıtlarına intikal eden ödemelerde borçlanma programında ilk tebliğ tarihinin değiştirilerek ödemenin süresi içerisinde yapıldığının kabul edilmesi,

2- Borçlanma tutarının süresi içerisinde ödenmesine rağmen yurt dışından ödeme yapılan tarih ile ödemenin Kurum kayıtlarına geçtiği tarihteki döviz alış kuru arasındaki farktan dolayı talep sahibinin borçlanma tutarını eksik ödemediğinin tespiti durumunda, ortaya çıkan eksik ödemelerin, ödemenin Kurum kayıtlarına geçtiği tarihteki döviz alış kuru ile ABD Dolarına çevrilerek bulunacak tutarın, aylık talep tarihindeki ABD Doları döviz alış kuru esas alınarak bulunacak Türk Lirası karşılığının, bağlanacak ilk aylık tutarından tahsil edilmesi

kararlaştırılmıştır.

Konu ile ilgili program çalışmaları devam etmekte olup bu çalışmaların sonuçlanması beklenmeden bu durumda olan başvuru sahiplerinin yurt dışı borçlanma işlemleri, söz konusu Olur kapsamında manuel olarak sonuçlandırılacaktır.

Ayrıca, yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda tebliğ tarihi değiştirilerek ödemenin yasal süresi içerisinde yapılması sağlandığında, bankaya ödeme yapılan tarih ile söz konusu ödemenin Kurum kayıtlarına geçtiği tarih arasında verilen tahsis talepleri geçerli sayılacaktır.

Örnek: Son ödeme tarihi 29/06/2017 olan sigortalı borçlanma tutarının tamamını 28/06/2017 tarihinde yurt dışındaki bir bankaya ödeyerek 30/06/2017 tarihinde aylık talebinde bulunmuştur. Ancak söz konusu ödeme Kurum hesaplarına 04/07/2017 tarihinde geçmiştir. Bu durumda ilgili borcunun tamamını süresi içerisinde ödemediğinden ilgilinin 30/06/2017 tarihli tahsis talebi geçerli sayılarak diğer şartların da oluşması halinde ilgiliye 01/07/2017 tarihinden itibaren aylık bağlanacaktır.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim.

İsmail YILMAZ
Genel Müdür

Ek : 04/05/2017 tarihli OLUR (2 sayfa)